

ODNOS DABRA I ČOVJEKA

Negativni utjecaji čovjeka na dabra: ciljano uništavanje dabrova i njihovih nastambi, promet u kojem dabar može stradati, zatim ribolov mrežama u koje se dabar može zaplesti i utopiti, lov i ribolov, uređenje obala strojevima.

Pozitivni utjecaji čovjeka na dabra: uglavnom su provedeni kroz projekt povratka dabrova u Hrvatsku, a to su priprema staništa te fizički transport dabrova. Ono što čovjek može sada učiniti jest biti tolerantan prema drugim vrstama s kojima djelomično dijeli životni prostor.

Negativni utjecaji dabrova na čovjeka: potkopavanje obale, nasipa, putova i poljoprivrednih površina, izgradnja brana kojima povisuje razinu vode i poplavljuje dio površine, rušenje i nagrizanje stabala, štete na poljoprivrednim površinama i usjevima (kukuruz, voćnjaci, žitarice, šećerna repa). Od svakog negativnog utjecaja dabrova moguće se i zaštititi, samo se potrebno informirati.

Pozitivni utjecaji dabrova: Izgradnjom brana u sušnom razdoblju uspiju očuvati vodu za faunu kojoj je potrebno vlažno stanište. Na taj način dabar povećava biološku raznolikost i obogaćuje ekosustave kopnenih voda.

Još jedan problem koji se javlja jest onečišćenje. Vodu je također potrebno očistiti od različitih štetnih i otrovnih tvari kojima prirodu opterećuje naša civilizacija, a dabrove brane mogu poslužiti kao filteri.

O LIFE PROJEKTU

Od rujna 2020. godine Muzej Ivanić-Grada kao jedan od partnera sudjeluje u međunarodnom projektu LIFE Dabar: **Živjeti s dabrom, vlažnim staništima i klimatskim promjenama.**

Partneri:

LUTRA – Institut za očuvanje prirodne baštine
 Institut za šumarstvo Slovenija
 Fakultet šumarstva i drvne tehnologije
 Muzej Ivanić-Grada

Obzirom da su se **dabrovi dosta rasprostranili u Hrvatskoj**, sve je veća vjerojatnost uočavanja tragova dabrova.

Cilj projekta LIFE je širenje informacija o dabru i svoj koristi koju donosi čovjeku. No, važan dio je i objasniti kako se zaštititi od onih „lošijih“ dabrovih utjecaja. Potrebno je graditi zdravi stav prema prirodi i naučiti se suživotu sa svim njenim stanovnicima. **U posljednjem stoljeću** u Europi čovjek je svojim djelovanjem uništio 50 – 90% vlažnih staništa. Samo za nove poljoprivredne površine isušeno je nekoliko stotina tisuća km² različitih vrsta vlažnih staništa. Dabrovi nisu tu da bi radili ljudima štetu, već su životinjska vrsta koja živi na određenom području od kojih su ljudi za sebe uzeli veliki dio. Ne ulazi samo dabar na tuđe posjede, već je i čovjek zašao u dabrov.

Zato je potrebno razumijevanje od strane čovjeka i poštovanje suživota s dabrovima koje smo, naposljetku, sami vratili.

Edukativni letak „DABAR I VLAŽNA STANIŠTA“

Muzej Ivanić-Grada
 Rujan 2024.

Autorica koncepcije i tekstova:

Petra Korbus

Oblikovanje i tisak:

Promoprint d.o.o.

Naklada:

4000 primjeraka

Tisak letka je financiran sredstvima programa LIFE kao dio projekta LIFE - Živjeti s dabrom, vlažnim staništima i klimatskim promjenama (LIFE19 GIE/SI/001111).

„Projekt je sufinanciran sredstvima LIFE-a, instrumenta Europske unije namijenjenog financiranju aktivnosti na području zaštite okoliša, priroda i klime. Sadržaj publikacije održava samo stavove autora. Europska izvršna agencija za klimu, infrastrukturu i okoliš (CINEA) i Europska komisija nisu odgovorni za bilo kakvu upotrebu informacija sadržanih na edukativnim tablama.“

TKO JE DABAR?

Dabar je drugi po redu najveći glodavac na svijetu (prva je **kapibara**). Postoje dvije vrste dabra, a u Hrvatskoj živi samo **europski dabar**.

U 19. stoljeću dabrovi, koji su do tada živjeli svugdje u Europi i bilo ih je na tisuće, gotovo su nestali iz Europe zbog lova, bolesti i nestanka staništa. Broj dabrova koji je naseljavao sve prikladne vodotoke diljem Europe, pao je tada na samo 700-tinjak dabrova!

Ponovno naseljavanje dabrova u Hrvatskoj započelo je 1996. godine kroz projekt „Dabar u Hrvatskoj“. Suradnjom Šumarskog fakulteta u Zagrebu i Instituta za biologiju divljači u Münchenu odabrana su nova staništa u koja će se dabrovi ispustiti – šuma Žutica kod Ivanić-Grada te rijeka Drava kod Legrada. U dvije godine u Hrvatsku je ukupno uvezeno **85 dabrova**.

KAKO IZGLEDA DABAR?

Dabar je semiakvatična životinjska vrsta, što znači da su mu za život potrebni i kopno i voda. Spor je kada se kreće po tlu, no izvrstan je plivač i ronilac.

Noge su mu kratke i vrlo snažne, a završavaju s pet prstiju. Prednje noge prilagođene su kopanju zemlje te držanju i nošenju granja i blata, a na stražnjim nogama među prstima ima plivače kožice. Tijelo dabra je prekriveno dlakom, a boja dlake mu je tamnosmeđa do sivkasta. Dabrov rep izgleda kao da je prekriven ljuskama koje se istovjetno preklapaju i pomalo podsjeća na riblju krljušt.

Dabrovi zubi sjekutići (glodnjaci) iznimno su veliki i neprestano rastu pa ih zato mora stalno trošiti. Prekriveni su slojem cakline koja im daje narančastu boju.

Dabar ima dobro razvijena osjetila vida, sluha i mirisa. Osjetilo vida mu je najrazvijenije i dobro vidi noću kada je i najaktivniji. Tijekom plivanja sva njegova osjetila – nos, oči i uši nalaze se na istoj ravni iznad površine vode.

DABAR U BROJEVIMA:

Težina: 20 – 30 kg

Dužina tijela: 1 m

Dužina repa: 30–40 cm

Prosječna starost u prirodnom staništu: 8 godina

Pliva brzinom: 10 km/h

Pod vodom može provesti: do 15 minuta

JESTE LI ZNALI?

Dabrova dlaka izuzetno je gusta – po cm^2 može imati i do **23 000** dlačica. Usporedbe radi, ljudska kosa u prosjeku ima **300** vlasi u cm^2 .

1 cm^2

KAKO ŽIVI DABAR?

Dabrovi su monogamna životinjska vrsta i obično ostaju s istim partnerom cijeli život. Žive u obiteljskim skupinama koje se sastoje od roditelja i njihovih mladunaca iz posljednje dvije godine. Svake godine se rađa jedna generacija mladunaca, a u prosjeku su to dva ili tri mladunca.

Dabar se hrani isključivo biljnom hranom, a koristi preko tristo biljnih vrsta. Jede obalno sočno bilje, primjerice šaš, mlade izbojke mekih listića, korijenje, močvarne zeljaste biljke. U slučaju da se u blizini nalazi neka poljoprivredna kultura, dabar će i nju koristiti za hranu. Voli kelj, kukuruz, djetelinu, šećernu repu, voće, a također i mlade voćke. Dio hrane sprema u podvodna spremišta te koristi u hladnim zimskim danima kada ne može izlaziti na kopno zbog zaleđenosti vodene površine.

Voda u kojoj dabar živi mora biti dovoljno duboka. U slučaju da razina vode padne ispod 40 cm, dabrovi će **sagraditi branu** te stvoriti umjetno jezerce s višom razinom vode kako bi zaštitili ulaze u jazbinu (svi ulazi nalaze se ispod vode).

JESTE LI ZNALI?

Prije **deset tisuća godina** na području Sjeverne Amerike živjela najveća vrsta dabra u povijesti – **golemi dabar**. Težio je do **200 kg** i bio je veličine medvjeda.

